

Κόσμος

Επικίνδυνο παιχνίδι η «διόρθωση των συνόρων» Σερβίας - Κοσόβου

Ανησυχία εντός και εκτός Βαλκανίων προκαλεί το ενδεχόμενο ανταλλαγής εδαφών που προωθείται με στόχο την ομαλοποίηση των σχέσεων Βελιγραδίου - Πρίστινας

ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Πιστεύεται ότι τόσο ο Βούτσιτς όσο και ο κοσοβάρος πρόεδρος Θάτσι είναι πιο «ώριμοι» κατ' ιδίαν ως προς το να κάνουν συμβιβασμούς για να λυθεί το ζήτημα του Κοσόβου απ' όσο φαίνεται από τις δημόσιες δηλώσεις τους.

ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΤΑΝΙΑ ΜΠΡΟΖΑΝΙΝΟΥ

Φωπές έχουν ανάψει στα Βαλκάνια δηλώσεις των προέδρων της Σερβίας και του Κοσόβου περί «ανταλλαγής εδαφών» και «διόρθωσης των συνόρων», την ώρα που έχουν μπει στο τελικό στάδιο οι συνομιλίες ανάμεσα στο Βελιγράδι και στην Πρίστινα για την ομαλοποίηση των σχέσεων. Κρίσιμος μίνας θεωρείται ο Σεπτέμβριος και οι δηλώσεις του σέρβου προέδρου Αλεξάνταρ Βούτσιτς και του κοσοβάρου ομιλόλογου του Χασίμ Θάτσι «τεσάτρου», τα νερά για το ενδεχόμενο αλλαγής συνόρων, που μέχρι πρόσφατα αποτελούσε κόκκινη γραμμή για την Ουάσινγκτον η οποία, όπως φαίνεται, αλλάζει στάση στο θέμα αυτό.

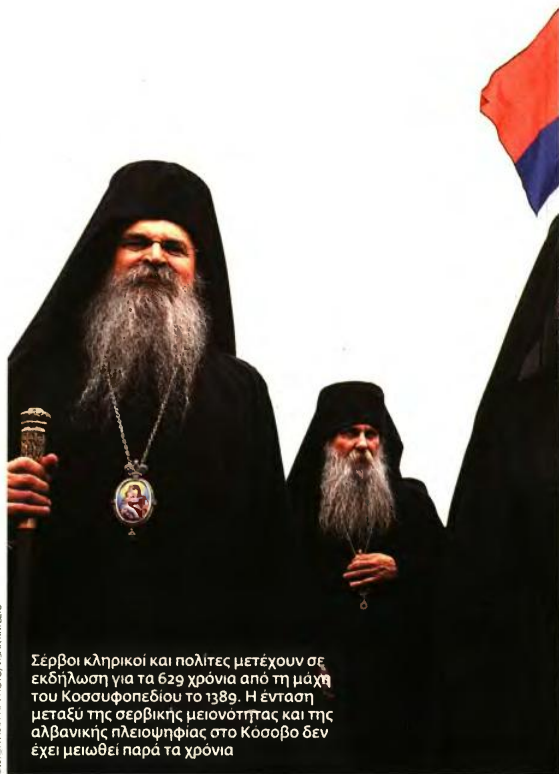
Χαρακτηριστικό είναι ότι η ανταλλαγή εδαφών δεν υπήρξε ποτέ ένα από τα θέματα της επίσημης ατζέντας των συνομιλιών ανάμεσα στο Βελιγράδι και στην Πρίστινα που διεξάγονται από το 2013 στις Βρυξέλλες, υπό την αιγίδα της ΕΕ. Ο Θάτσι ζητεί να συμπεριληφθεί η «διόρθωση των συνόρων» στον επόμενο γύρο συνομιλιών τον Σεπτέμβριο.

Ο Σεπτέμβριος θεωρείται μήνας «κλειδί» από τα σερβικά μέσα ενημέρωσης, που ερμηνεύουν την κινητικότητα του προέδρου Βούτσιτς (επίσκεψη στους Σέρβους του Κοσόβου στις αρχές του μήνα, στη συνέχεια επίσκεψη στην Κίνα και στις 24-28 Σεπτεμβρίου στη Νέα Υόρκη για τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ) ως προτοίμασία του εδαφούς για τη λύση.

Ανησυχίες για αποσταθεροποίηση

Οι αλλαγές συνόρων είναι ευαίσθητη διαδικασία, ειδικά σε αυτή την περιοχή του κόσμου, και πολλοί εκφράζουν την ανησυχία ότι ενδέχεται να αποσταθεροποιήσουν γειτονικές χώρες, όπως την Γιουγκοσλαβία - στην περίπτωση που δεν περάσει η συμφωνία για την ονομασία της με την Ελλάδα - και τη Βοσνία. Εκφράζεται επίσης η ανησυχία ότι με τυχόν ανταλλαγή εδαφών - προς την οποία λέγεται ότι είναι δεκτικός ο αλβανός προηγουμένος Έντα Ράμα - τίθενται τα θεμέλια για τη δημιουργία μιας «Μεγάλης Αλβανίας» στην περιοχή.

Η κατάσταση στο Κόσοβο είναι τεταμένη επειδή το περασμένο Δάββατο (4/8) εξέπνευσε η προθεσμία για να

Σέρβοι κληρικοί και πολίτες μετέχουν σε εκδήλωση για τα 629 χρόνια από τη μάχη του Κοσοβοφονεδίου το 1389. Η ένταση μεταξύ της σερβικής μειονότητας και της αλβανικής πλειοψηφίας στο Κοσόβο δεν έχει μειωθεί παρά τα χρόνια

παρουσιάσει η Πρίστινα το σχέδιο για την Κοινότητα Σερβικών Δήμων του Κοσόβου, το οποίο θα έδινε διευρυμένη αυτονομία στους Σέρβους του κρατιδίου. Το σχέδιο - που περιλαμβάνεται στη Συμφωνία των Βρυξελών (2013) για την εξομάλυνση των σχέσεων Σερβίας και Κοσόβου - δεν παρουσιάστηκε και την περασμένη εβδομάδα κυκλοφορούσαν φήμες για μονομερή ανακήρυξη ανεξαρτησίας των Σέρβων που ζουν στο Βόρειο Κόσοβο.

Οι φήμες δεν επιβεβαιώθηκαν. Ο σέρβος πρόεδρος Βούτσιτς έκανε το παν για να κατευνάσει τα πνεύματα, καλώντας τον Σέρβους του Κοσόβου να μην παρασυρθούν από προβοκάτσιες. Πιστεύεται ότι τόσο ο Βούτσιτς

(που ξεκίνησε την πολιτική του καριέρα από την Ακροδεξιά και διετέλεσε υπουργός Τύπου, δηλαδή προπαγάνδας, του Μιλόσεβιτς την εποχή του πολέμου στο Κόσοβο και της νατοϊκής επιχείρησης κατά της Σερβίας στα τέλη της δεκαετίας του '90, αλλά σήμερα έχει αποκηρύξει τα λάθη του παρελθόντος) όσο και ο κοσοβάρος πρόεδρος Θάτσι (που καθιερώθηκε πολιτικά ως ηγέτης της παραστρατιωτικής οργάνωσης Απελευθερωτικός Στρατός του Κοσόβου ή UCK στη δεκαετία του '90 και κατηγορείται από το Συμβούλιο της Ευρώπης ως αρχηγός μαφιόζικης οργάνωσης λαθρεμπορίου όπλων, ναρκωτικών και ανθρώπινων οργάνων) είναι πιο «ώριμοι» κατ' ιδίαν ως προς το να κάνουν συμβιβασμούς

Η ανταλλαγή των εδαφών στα οποία πλειοψηφούν οι Σέρβοι στο Βόρειο Κόσοβο (βόρεια του ποταμού Ιμπάρ και της πόλης Μιτρόβιτσα, περιοχή που εφάπτεται της Σερβίας) με εδάφη στα οποία πλειοψηφούν οι Αλβανοί στη Νότια Σερβία (Κολλάδα του Πρέσβο - «στριμωμένη» ανάμεσα στο Κόσοβο και στην Γιουγκοσλαβία - Βόρεια του Πρέσβο, περιοχή εφάπτομενη στο Κόσοβο - και Μενβέντα - λίγο βορειότερα, επίσης εφάπτομενη στο Κόσοβο) αποτελούσε μέχρι πρότινος ταμπού και για πολλούς, όπως η Ορθόδοξη Εκκλησία της Σερβίας και η κοσοβάρικη αντιπολίτευση, παραμένει ανάθεμα.

Εκφράζεται η ανησυχία ότι με τυχόν ανταλλαγή εδαφών - προς την οποία λέγεται ότι είναι δεκτικός ο αλβανός πρωθυπουργός Εντι Ράμα - τίθενται τα θεμέλια για τη δημιουργία μιας «Μεγάλης Αλβανίας» στην περιοχή.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ

«Συνταγή για μακροχρόνια καταστροφή» λένε οι πολέμιοι

Τόσο στη Σερβία όσο και στο Κόσοβο υπάρχουν εξωτερικές αντιστάσεις, που χαρακτηρίζουν κάθε συμβιβασμό εθνικής μεθοδία. Κατά τοποθετούνται ο πρωθυπουργός του Κοσόβου Ραμόζ Χαριανβιά, ο οποίος προειδοποιεί ότι τυχόν διαίρεση του Κοσόβου «θα προκαλέσει τραγωδία στα Βαλκάνια», και στελέχη της αντιπολίτευσης. Ο Χαριανβιά δηλώνει ότι την αλλαγή συνόρων την καλωριεργεί ο ρώσος πρόεδρος Βλαντίμιρ Πούτιν με στόχο να βάλει μεγαλύτερο πόδι στα Βαλκάνια.

«Η ανταλλαγή εδαφών μεταξύ Κοσόβου και Σερβίας (που σήμερα αποκαλείται "διόρθωση συνόρων") δεν αποτελεί λύση. Είναι συνταγή για μακροχρόνια καταστροφή. Αν αφήσουμε τους Βούτσιτς - Θάτσι να επανασχεδιάσουν τον χάρτη, θα καταδικάσουμε ολόκληρα τα Βαλκάνια να ζήσουν τις επόμενες δεκαετίες με συγκρούσεις» τουίταρε ο Αγκρόν Μπαϊράμι, διεθνής

της εφημερίδας «Κόχα Ditore» του Κοσόβου.

Περισσότερες από 35 σερβικές και κοσοβάρικες ΜΚΟ έστειλαν επιστολή αυτή την εβδομάδα στην επικεφαλής της Εξωτερικής Πολιτικής της ΕΕ Φεντερίκα Μογκερίνι, στην οποία προειδοποιούν ότι η ιδέα της ανταλλαγής εδαφών όπου πλειοψηφούν οι Σέρβοι με εδάφη όπου πλειοψηφούν οι Αλβανοί θα αποσταθεροποιήσει τα Βαλκάνια. Αλλά σε προτεινόμενες των «28» κερδίζει εδαφός αυτή η ιδέα.

Οι ΜΚΟ υποστηρίζουν πως τέτοιες ιδέες «νομιμοποιούν την επικίνδυνη προπαγάνδα για εθνοτική ιδιοκτησία των εδαφών - αρχή που έχει φέρει αρκετές φορές αιματηρές συγκρούσεις στην περιοχή». Προειδοποιούν ότι μια τέτοια εξέλιξη «θα οδηγήσει σε πολλά αιτήματα για αλλαγές συνόρων στα Βαλκάνια, ανοίγοντας την πόρτα σε νέες συγκρούσεις» και καλούν τη

διεθνή κοινότητα να μην υποστηρίξει το «παρωχημένο μοντέλο του 19ου αιώνα για εθνοτικά καθαρές χώρες».

Η Εκκλησία της Σερβίας είναι κατά οποιαδήποτε λύση, διότι θεωρεί αδιανόγητη την εγκατάλειψη του Νότιου Κοσόβου όπου βρίσκονται τα μεγαλύτερα μνημεία της σερβικής Ορθοδοξίας. «Τη διάσπαση του Κοσόβου επιθυμεί μεγάλο μέρος της σερβικής κοινής γνώμης, εκτός από τη Σερβική Ορθόδοξη Εκκλησία. Το πρόβλημα είναι ότι αποτελεί ταμπού στο Κόσοβο και η κοινή γνώμη δεν έχει προτοίμασει» είπε στο BIRN (Βαλκανικό Δίκτυο Ερευνητικής Δημοσκοπίας) ο κοσοβάρος πολιτικός αναλυτής Αγκόν Μαλίκα. «Πέρασαμε 10 χρόνια οικοδομώντας εμπιστοσύνη στο τωρινό μοντέλο κράτους. Μόλις τώρα άρχισε ο κόσμος να αγκαλιάζει την κοσοβάρικη σημαία, αν και σχεδόν πάντα σε συνδυασμό με την αλβανική... Θα

υπάρξει βαθιά πόλωση διότι η διάσπαση θα μετακινήσει απόμακρως τη δημόσια συζήτηση στο πότε και πώς θα ενωθούμε με την Αλβανία».

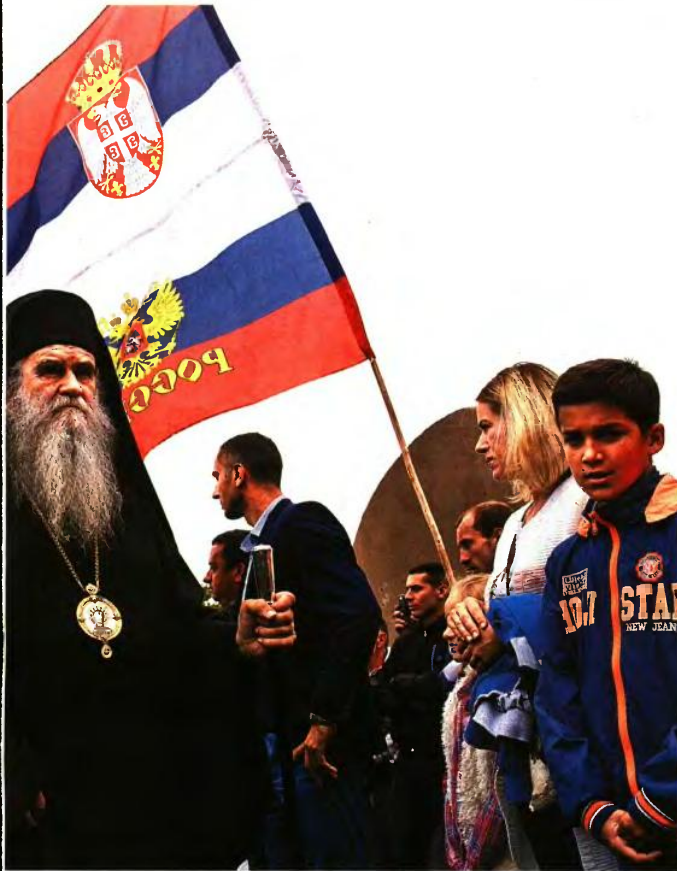
Συμφωνία με τον Εντουαρνι Τζόζεφ, καθηγητή Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Johns Hopkins, που επίσης μίλησε στο BIRN, «αν η συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Μακεδονίας για την ονομασία τείνει σε εφαρμογή, η διάσπαση της Μακεδονίας βγαίνει από το τραπέζι και η χώρα οδεύει προς είσοδο στο ΝΑΤΟ, το οποίο ουσιαστικά εγγυάται ότι η χώρα δεν θα διασπαστεί, αργότες του πόσο ανήσυχος θα γίνουν οι Αλβανοί. Βεβαίως ισχύει και το αντίθετο: αν αναγκάσει η συμφωνία για την ονομασία και κερδίσει έδαφος το κίνημα για τη διάσπαση του Κοσόβου, θα υπάρξουν φωνές για την απόσχιση περιοχών της Μακεδονίας όπου πλειοψηφούν οι Αλβανοί».

Κυριακή 12 Αυγούστου 2018

ΤΟ ΒΗΜΑ 13 Α13

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ
www.tovima.gr

Ο επίκουρος καθηγητής Ιωάννης Αρμακόλας μιλάει για τις εξελίξεις στο κοσοβαρικό ζήτημα και την ενδεχόμενη αλλαγή των συνόρων

«Κίνηση υψηλού ρίσκου που μπορεί να έχει τα αντίθετα αποτελέσματα»

Η επίλυση του ζητήματος του Κοσόβου μέσω της διάσπασής του είναι μια κίνηση υψηλού ρίσκου, ιδίως αν η πορεία των Δυτικών Βαλκανίων προς την ΕΕ χάσει τη δυναμική της, λέει στο «Βήμα» ο **Ιωάννης Αρμακόλας**, επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και επικεφαλής του Προγράμματος Νοτιοανατολικής Ευρώπης του **ΕΙΑΜΕΠ**.

■ Πόσο πιθανή είναι μια λύση στο Κοσόβου που θα περιλαμβάνει ανταλλαγή εδαφών με τη Σερβία και τι προβλήματα και αντιδράσεις θα προκαλούσε;

«Για χρόνια η δυτική διπλωματία αντιδρούσε σφοδρά σε λύσεις εθνοτικής διαίρεσης γιατί ήταν σε αντίθεση με τις πάγιες αρχές της περί πολυεθνικότητας και λόγω των φόβων για ενδεχόμενη διάχιση της κρίσης στην ευρύτερη περιοχή. Φαίνεται όμως ότι, τελευταία, παράγοντες στην Ουάσιγκτον – και δευτερευόντως στις Βρυξέλλες – εξετάζουν σοβαρά μια συνολική λύση του Κοσοβαρικού που θα περιλαμβάνει συνοριακές διευθετήσεις, με πιθανότερη τη μερική ανταλλαγή εδαφών: μέρος του Βόρειου Κοσόβου να περάσει σε σερβική κυριαρχία με αντάλλαγμα για την Πρίστινα δύο αλβανικές πλειονότητες δήμων της Κουλάδας του Πρέσεβο της Νότιας Σερβίας και κάποια ενοική για την ανεξαρτησία του Κοσόβου λύση στο θέμα του καθεστώτος.

Οι λόγοι για τη διαφαινόμενη αλλαγή στάσης συνδέονται με τα αδιέξοδα στα πολιτικά ζητήματα της περιοχής, την αποτυχία του Κοσόβου να αποκτήσει πλήρη εξωτερική και εσωτερική κυριαρχία και την ανησυχία ότι η παρατεταμένη αβεβαιότητα επιτρέπει στη Ρωσία να επανοικήσει επιρροή στην περιοχή και να δημιουργήσει ισχυρά προγεφυρώματα στη Σερβική Δημοκρατία της Βοσνίας, στο Βόρειο Κοσόβο, στην πΓΔΜ και αλλού.

Υπάρχουν άλλωστε σαφείς ενδείξεις ότι ίσως μια τέτοια λύση προετοιμάζεται από τους κορυφαίους πολιτικούς των δύο χωρών, τους προέδρους Βούτσιτς της Σερβίας και Θάτσι του Κοσόβου. Η σερβική πλευρά έχει εδώ και χρόνια προτείνει τη διάσπαση και διαμοιρασμό της πρώην αυτόνομης επαρχίας της μεταξύ Σερβίας και ανεξάρτητου Κοσόβου. Και οι δύο πλευρές θα συναντήσουν την αντίδραση σύκοομης της αντιπολίτευσης της κάθε χώρας και άλλων ισχυρών παραγόντων, όπως της Σερβικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, ιδιαίτερα της Επισκοπικής Επαρχίας Ράσκας και Κοσόβου - Μετοχίου.

Πάντως, με δεδομένη την απόλυτη κυριαρχία του Αλεξάνταρ Βούτσιτς στο πολιτικό σκηνικό της Σερβίας, είναι πιθανό μια σχετική συμφωνία να συναντήσει μεγαλύτερη αντίσταση στο Κοσόβο, όπου ο Χασιμ Θάτσι είναι πλήρως αποδυναμωμένος και η εθνικιστική αντιπολίτευση ιδιαίτερα δημοφιλής. Και οι δύο πλευρές πάντως έχουν προχωρήσει σε πολλές κινήσεις προετοιμασίας της κοινής γνώμης για πιθανό συμβιβασμό (εθνικός διάλογος για το Κοσόβο στη Σερβία, επανηλεγμένες σχετικές δηλώσεις ηγετών των δύο χωρών, στήριξη των φιλικών μίντια στη Σερβία, φήμες για επεισόδια και πογκρόμ εναντίον των Σέρβων του Κοσόβου κ.ά.).

■ Τυχόν ανταλλαγή εδαφών, σε συνδυασμό με το ότι η Αλβανία θα καταργήσει τα σύνορα με το Κοσόβο από τη 1η Ιανουαρίου 2019, θα αποσταθεροποιήσει την περιοχή,

«Τελευταία, παράγοντες στην Ουάσιγκτον – και δευτερευόντως στις Βρυξέλλες – εξετάζουν σοβαρά μια συνολική λύση του Κοσοβαρικού που θα περιλαμβάνει συνοριακές διευθετήσεις» λέει ο καθηγητής Ι. Αρμακόλας

κυρίως την πΓΔΜ αλλά και τη Βοσνία;
«Νομίζω ότι η λεγόμενη κατάρτιση των συνόρων Αλβανίας - Κοσόβου είναι μέρος της καμπάνιας προετοιμασίας της κοινής γνώμης του Κοσόβου για τη δόσολη συμφωνία με τη Σερβία και δεν πιστεύω ότι άμεσα θα δημιουργήσει προβλήματα για την ευρύτερη περιοχή. Άλλωστε μια συμφωνία επίλυσης του Κοσοβαρικού θα πρέπει να γίνει ανιληπτή στο πλαίσιο της συνολικής διευθέτησης των ζητημάτων της περιοχής ώστε τα Δυτικά Βαλκάνια να μπει στο μονοπάτι ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση – μέρος αυτής της διευθέτησης είναι και η συμφωνία των Πρεσπών. Μόνο σε αυτό το πλαίσιο, και χωρίς ζήτηση της ισχυρής βούλησης της Σερβίας να εκμεταλλευθεί το παράθυρο ευκαιρίας για ένταξη στην Ένωση μέχρι το 2025, μπορεί να γίνει ανιληπτή και η ετοιμότητα της σερβικής κυβέρνησης να κάνει "το μεγάλο βήμα".

Πάντως, είναι δεδομένο ότι θα προκληθούν εθνοτικές και πολιτικές πιέσεις στα πιο αδύναμα από τα κράτη της περιοχής, με προεξάρχουσα περίπτωση εδώ τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Στην πΓΔΜ, στην περίπτωση που η συμφωνία με την Ελλάδα προχωρήσει ομαλά και η χώρα ενταχθεί στο ΝΑΤΟ και ξεκινήσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την ΕΕ, οι εθνοτικές εντάσεις για κάποιο διάστημα θα αποκληματωθούν.

Συνολικά, η επίλυση του Κοσοβαρικού μέσω εθνοτικής διαίρεσης είναι μια κίνηση υψηλού ρίσκου που μπορεί να έχει τα αντίθετα αποτελέσματα και να οδηγήσει σε εκ νέου κλιμάκωση των εντάσεων αν γίνει κακή διαχείριση των πολλών και δύσκολων παραμέτρων. Αν δε η διαδικασία ένταξης στην ΕΕ απολέσει τη δυναμική της, θεωρώ δεδομένο ότι τα πολιτικο-εθνοτικά ζητήματα θα τεθούν εκ νέου και με ένταση.

Ενα άλλο ζήτημα που πρέπει να προβληματίσει, ιδιαίτερα την Ελλάδα, θα είναι το μέλλον του Κοσόβου ως ενός διασπασμένου, αποκλειστικά αλβανικού κράτους, αδύναμου ανεξάρτητου κράτους. Δεν νομίζω ότι έχει γίνει πλήρως ανιληπτό ότι είναι προς το συμφέρον της Ελλάδας το Κοσόβο, το οποίο έχει πλέον χαθεί για τη Σερβία, να παραμείνει σταθερό, πολυεθνικό και αρκετά υγιές ως κράτος ώστε να αποτελέσει αυτόνομο πολιτικό παράγοντα στη διεθνή σκηνή και να μη γίνει υποχείριο τρίτων χωρών».

για να λυθεί το ζήτημα του Κοσόβου απ' όσο φαίνεται από τις δηλώσεις δηλώσεις τους.

Τα επιχειρήματα υπέρ και κατά

Στις δηλώσεις του ο Θάτσι αναφέρεται μόνο στην προσάρτηση του Πρέσεβο, του Μπουγιάνοβας και της Μενβένια από το Κοσόβο, αποκλείοντας τόσο τη διάσπαση του Κοσόβου όσο και την αυτονομία των Σέρβων εντός του. Το κυριότερο επιχειρήματό του είναι οι απαιτήσεις των αλβανόφωνων που ζουν εκεί.

Τα επιχειρήματα του σέρβου προέδρου Βούτσιτς υπέρ της εξέλιξης, σύνταξη, λύσης που θα περιλαμβάνει την ανταλλαγή εδαφών και την αναγνώριση του Κοσόβου είναι αφενός η ασφάλεια για τους Σέρβους του Κοσόβου και αφετέρου η οικονομική πρόοδος, οι ξένες επενδύσεις και το πρόσνο φως για να ξεμπλοκαρισθεί η πορεία της Σερβίας προς την ΕΕ που θα επιφέρει η λύση. Ο Βούτσιτς τονίζει την ανάγκη για έναν δύσκολο συμβιβασμό και ότι ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στα ορθόδοξα σερβικά μνημεία του Κοσόβου και στις περιουσίες των Σέρβων εντός και εκτός Κοσόβου. Υπόσχεται να θέσει τη λύση σε δημοψήφισμα στη Σερβία.

Στήριξη στη γραμμή του Βούτσιτς προσφέρει ο σέρβος υπουργός Εξωτερικών **Βίτσιτς Ντάτσιτς**, ο οποίος τοποθετήθηκε υπέρ της ανταλλαγής εδαφών και της διαίρεσης του Κοσόβου. Αναφέρθηκε και στη στάση των ΗΠΑ, η οποία έγινε ενοική προς το Βελιγράδι ασφότος ανέλαβε υπουργός Εξωτερικών ο **Γουές Μίτσιτς**.

Αλλά και ο αμερικανός πρεσβευτής στην Πρίστινα **Γκρεγκ Ντελαουσί** δεν απέκλεισε την ανταλλαγή εδαφών, ενώ μέχρι πριν από λίγους μήνες την απέρριπτε ως «επικίνδυνη», δείχνοντας ότι η αμερικανική στάση περί της διαίρεσης της ακεραιότητας του Κοσόβου έχει αλλάξει.

Οι δηλώσεις του σέρβου προέδρου Αλεξάνταρ Βούτσιτς (επάνω) και του κοσοβαρού ομολόγου του Χασιμ Θάτσι «εσπάρου» τα νερά για το ενδεχόμενο αλλαγής συνόρων, που μέχρι πρόσφατα αποτελούσε κόκκινη γραμμή για την Ουάσιγκτον, η οποία, όπως φαίνεται, αλλάζει στάση